

Кумедне з Буковини

КУПИТИ

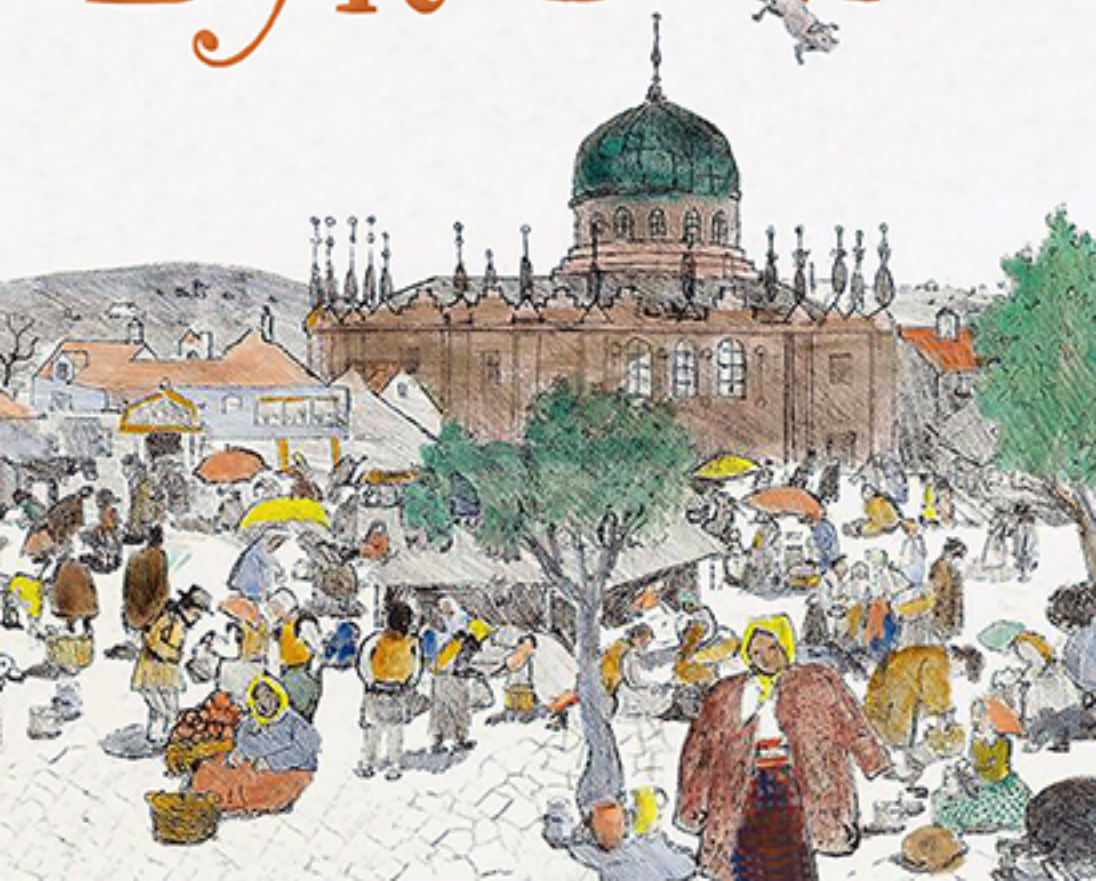
Про книгу

В коротких гумористичних оповіданнях про Чернівці та чернівчан на початку ХХ століття авторам Францу Порубські та Конрадові Пекельманну вдалося оживити для нас, сучасних читачів, чорно-білі фотографії з життя міста, надаючи їм звучання, присмаку, емоцій та реалістичності. Жива, чуттєва мова персонажів, їхні болі й утіхи, їхні будні та свята, їхнє світобачення переносять нас у ті часи та вимальовують цілісну картину буття

Франц Порубскі
Конрад Пекельманн

Кумедне & Буковини

КУМЕДНЕ З БУКОВИНИ

Франц Порубські, Конрад Пекельманн

КУМЕДНЕ З БУКОВИНИ

ВИДАВНИЦТВО

Чернівці – 2019

УДК 82-92
П 59

Порубські Франц, Пекельманн Конрад
Кумедне з Буковини / Франц Порубські, Конрад Пекельманн; пер. з нім.
Лариса Олексинина, Людмила Томнюк та ін. — Чернівці : Книги — XXI,
2019. — 232 с.

ISBN 978-617-614-270-6

В коротких гумористичних оповіданнях про Чернівці та чернівчан на початку XX століття авторам Францу Порубські та Конрадові Пекельманну вдалося оживити для нас, сучасних читачів, чорно-білі фотографії з життя міста, надаючи їм звучання, присмаку, емоцій та реалістичності. Жива, чуттєва мова персонажів, їхні болі й утіхи, їхні будні та свята, їхнє світобачення переносять нас у ті часи та вимальовують цілісну картину буття.

Das Projekt der Nationalen Juri-Fedkowitzsch Universität Tscherniwzi, Ukraine wurde von der Landesregierung des Bundeslandes Kärnten, Österreich gefördert.

LAND KÄRNTEN

Видано в рамках проєкту Чернівецького національного університету ім. Юрія Федьковича за підтримки уряду федеральної землі Каринтія (Австрія). Керівники проєкту Олексинина Л. Г., Томнюк Л. М.

Перекладено за виданнями:
Conrad Pekelmann. Aus der Bukowina. Versuch einer Provinzkritik. — Czernowitz, 1905.
Franz Porubsky. Heiteres aus der Bukowina. — Czernowitz, 1906.
Franz Porubsky. Czernowitzer Skizzen. — Czernowitz, 1910.

В оформленні обкладинки використано картину Оскара Ласке «Площа возз'єднання та ратуша» (1934, папір, акварель по літографії).

Жодну частину з цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва.

ISBN 978-617-614-270-6

© Книги — XXI, 2019, видання українською мовою
© Лариса Олексинина, Людмила Томнюк та ін., 2019, переклад
Усі права застережено

Зміст

Франц Порубські «Кумедне з Буковини», 1906

Передмова	11
I. «Дротяр» із Клокучки	13
II. «Пані професорова».	18
III. «Суботник»	24
IV. Портъє магістрату.	28
V. А зараз ми вчимо медицину!	32
VI. Готель «Rotoran»	35
VII. Тимчасовий чиновник	40
VIII. Весілля на Калічанці	46
IX. Небіжчик у передмісті	52
X. На розі цвинтаря.	57

Франц Порубські «Чернівецькі ескізи»

Вступне слово	65
Університетське місто Чернівці	67
II. Ранкові жителі Чернівців на вихідних	71
III. Аврора – Гореча – Цецино	75
IV. Візитери кав'ярень	80
V. Різдво у Чернівцях	85
VI. Який зиск від хороших оцінок у табелі?	90
VII. Весна іде красу несе	93
VIII. Про що розповідає наша бруківка	96
IX. Філософські дами	100
X. Тут старі – там нові Чернівці	102
XI. День виборів у передмісті	111
XII. На «узвишші Гьобеля»	115
XIII. Засідання Чернівецької міської ради 1955 року	119
XIV. Про наших «високоосвічених»	124
XV. Паломництво до Садагури	128
XVI. Як чернівчани готуються до війни	132
XVII. Післяобідній час на вихідних у Чернівцях	135
XVIII. Катання на ковзанах	139

Конрад Пекельманн «Із Буковини», 1905

Різдвяний дарунок	145
Школи для чиновників.	148
Ранкова свіжість.	152
Доповіді	160
Свято троянд	169
Радощі літа.	172
Історична цінність	175
Концерти.	177
Самогубство	182
Театральні гастролі.	185
Хвора країна.	197
Ціна війни	201
Дрібна промисловість	204
Мистецтво без даху над головою	207
Нова театральна ера	209
Події 1904 року	212
Спілка	215
Дилетантська опера трьома мовами	217
Народний курорт	219
Біля цілі	222
Перший міський театр	225

Переклад здійснювали студенти спеціальності «Німецько-український переклад» Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича за підтримки уряду землі Каринтія (Австрія). Керівники проекту: к. ф. н. Олексишина Лариса Георгіївна та к. ф. н. Томнюк Людмила Миколаївна.

Список перекладачів:

Антіпов Костянтин
Ванкевич Олександра
Волощук Вікторія
Гарашук Інна
Гергелійник Оксана
Дараманчук Галина
Калакайло Наталя
Кубишкіна Катерина
Литвинюк Марина
Лучик Артем
Мельник Лілія
Михайлюк Ганна
Панчук Марина
Пушкаренко Юлія
Черноіван Поліна
Шахновська Єлена
Шевчук Олеся
Якимчук Євген

Висловлюємо щирі подяку Почесному консулові Республіки Австрія в Чернівецькій області Осачуку Сергієві за ідею та підбір матеріалів і науковій бібліотеці Чернівецького національного університету за надання матеріалів для перекладу.

Франц Порубскі
«Кумедне з Буковини», 1906

Передмова

Почесній читацькій публіці має бути представлений край зелених буків із доволі веселої та надзвичайно серйозної сторони, бо так уже обіцяє назва цієї книги. Цікаво те, що в цьому зібранні переплетено два досить різноманітно забарвлених жанри, проте це мирне зіставлення також має свою тенденцію: країні та людям досі бракує корисних інституцій і бездоганних дій, тому необхідно довести це до дружнього читача серйозним і гумористичним тоном, не застосовуючи тактики картання, жертвою якої так часто та беззастережно стає наш рідний край. Адже мимовільний гумор Буковини, а не ненависна сатира відображає визначні постаті й події в місті та краї в першій частині цієї книги, а загальні поради та серйозні пропозиції на користь і благочестя нашої улюбленої Батьківщини – у другій.

Отож із тремтливою надією я передаю цей твір дружнім читачам, хай уже вони під час читання зрозуміють істину наведеної передмови.

*Грудень 1905, Чернівці.
Франц Порубські*

I. «Дротяр» із Клокучки

Нариси передмістя

Один Бог знає, де колись стояла його колиска. Проте з усією примхливістю він стверджує, що є росіянином, цей старий курйозний дротяр¹, який у брудних шароварах, у грубому, колись білому пальті, у фетровому капелюсі на масній голові втручається у справи своїх колег по цеху. До слова, він не подібний до решти дротярів, які вдосвіта будять своїм криком із дрімоти затятих сплюхів. І він також цілком усвідомлює свою комерційну неповноцінність: іще ніколи жоден мешканець Клокучки не почув із його вуст із першими півнями викрик «Горщики дротувати!» й не побачив характерної емблеми лудильника, дротяний вінок із мишоловками, які були би відкритими для огляду. І це має свою вагому причину.

Адже одного разу в хвилину слабкості – що в буквальному буковинському перекладі означає «з похмілля» – наш дротяр, мабуть, уперше за час своєї «професійної» діяльності видав такий крик, який мав офіційно задокументувати його існування.

Але тоді він, бідолашний дротяр, явно втрапив у халепу: завдяки невдалому збігові обставин саме в цей «критичний час» деякі «справжні» дротярі зібралися разом у шинку, щоби насолодитися приємною справою – підрахунком грошей. Наче наелектризовані через цей учинок, лудильники² вирвалися з таверни і в гнівному обуренні накинулися на «невігласа», за яким вони довго пильнували, щоби нарешті покласти кінець його злочинам. Русофільського дротяра спершу порядно відлущували

---

1 Мандрівний робітник, який дротом лагодить глиняний посуд.

2 Ремісник, який займається лудінням – нанесенням олив'яного покриття на поверхню виробів із металу; те саме, що мідник.

дротяними нитками, а потім забрали всі його регалії: дріт, обценьки та часник, за допомогою яких кожен дротяр готує зв'язаний посуд до щільної міцності, та, як доказ його вини, прихопили ще й мишоловки. А він, бідолаха, жертва забороненої професії, навіть не чинив опору гніву, та нападам своїх розлючених супротивників. Чого ж бо? Дротяр, врешті-решт, уважав за доцільніше терпіти це м'яке покарання, аніж щоби повідомили охоронцям спокою про його «несанкціоновану діяльність», а потім міська влада відправить його з міста «транзитом» на батьківщину, встановлення якої вимагатиме у будь-якому разі тижневих пошуків.

Відколи одного разу вже «обпікся», дротяр просто викреслив нещасний вислів «Горщики дротувати!» зі свого професійного лексикону. Мовчазно зараз він проходить через околиці навпроти будинків і лише крадькома вказує на знаки своєї гільдії, які тепер мають «таємно процвітати» під старовинним, зношеним «манто»³, щоби нагадувати мешканцям передмістя про можливість відновлення пошкоджених мисок і горщиків. Із того часу і горілки більше не п'є. А ще заприсягнувся перед священником, що вино споживатиме тільки у церкві під час причастя...

Свою московську манію величі дротяр демонструє через своєрідну одіж: носить геть зношене манто, старий солдатський плащ, яким при кожній нагоді прибіднюється як поважним елементом своєї «російської» військової служби, жоден із них також не заперечує проти зрадливого, тепер уже брудно-жовтого манжета «російського» пальта – і на чолі дротяра солдатський кашкет, який, за твердженнями його володаря, також російського походження. І знову ж таки, право вето на здоровий глузд залишається невикористаним, для того щоб довести русофільством бродячих торговців залізним товаром до божевілля.

Що примітно, дротяр через своє наївне незнання кольорів прикрашав кашкет жовто-чорною кокардою, яку він, імовірно, надібав десь під якимсь непотрібним мотлохом...

---

3 Пальто, плащ.

У неділю він навіть дозволяє собі носити «російський» ски-митар⁴, ніж якого виготовлений зі стиснутого сріблястого паперу, з гордістю дозволяє розглядати своє манто, коли з'являється на літургію в «російській» церкві. Як не дивно, чується звук його також «російських» капців: він власноруч підбив їх бляхою, що-би ті надто рано або надто пізно не зносилися.

У передмістях він дуже бажаний, екзотичний дротяр. Не лише молоді він припав до душі, а й особам жіночої статі, тому що старий веселий торговець практично невичерпний у своїх оригінальних смішних розповідях. Уже так склалось, якщо звичайна наживка, щось на кшталт: «Ми лагаємо розбиті годинники» або «Хочете, щоб я полагодив вашу швейну машинку дротом?» уже не діяли, то спеціально билися горщики, щоби лише знову запросити цього оригінального дротяра.

Він опинився одного разу і в мене дома, от саме в такий вандалістичний спосіб. Я міг тоді розмовляти з ним скільки влізе, тому що у своїй справі був він, чесно кажучи, дилетантом і іноді міг пройти весь ранок, допоки він зліпить докупи три розбиті горщики.

«А де Ви, власне, мешкаєте?» – завів я балачку, підслуховуючи потік слів дивного малого, який завжди зберігав непохитну серйозність у всіх своїх промовах.

«Відтоді, як жінка пішла, я живу скрізь. Віднедавна живу на Роші. Вісімнадцять крейцерів у місяць плачу за квартиру!» – «Це справді багато грошей», – підмітив я, і дротяр перебив мене: «Що? Це хіба багато? Подумайте, мій дорогий пане, що я ще отримав на додачу й жінку. Звичайно, вона не моя законна дружина – я живу з нею в “конкубінаті”⁵, як кажуть люди в місті. Ти ж розумієш, про що я, чи не так?»

«Я ж то розумію, але чому ж твоя дружина втекла, якщо твоя ласка відповісти?» – «А це було так: на Йордана⁶ я, як інші люди, готував їжу на другий Святвечір. Коли діло дійшло до приготування

---

4 Колючо-ріжуча холодна зброя з клинком внутрішнього загострення.

5 Співжиття чоловіка та жінки з наміром установити шлюбні відносини.

6 Назва народного святкування, що проходить у день Богоявлення та Хрещення Господнього у річці Йордан 19 січня.

багатьох страв, то жінка почала скаржитися, що в нас недостатньо посуду. Тоді я роздратовано сказав: “Мусить бути окрема тарілка для кожної страви?” А це як-не-як мій посуд, я й узяв великий баняк⁷ і заповзявся складати страви прошарками – спочатку галушки, тоді пироги, кутя, оселедець і так далі, й так усе разом поклав варитися. “Байдуже, у шлунку все врешті-решт перемішається”, – пояснив я своїй заляклій від жаху дружині, проте вона зовсім не могла сприйняти це – спершу сплеснула руками від подиву, потім заволатала “Вайльо⁸!” і нарешті тричі перехрестилася».

«Але ж як можна так, наче телепень, легкодумно втратити жінку?» – не схвалив я дії дротяра. «Мені-то що до неї? Я собі маю наречену з Америки. Між іншим, от цю золоту обручку вона мені подарувала». Він з гордістю показує мені ніби-то «золоту» обручку, проте я ж то знаю, що таку можна придбати щопонеділка на площі Філармонії за 4 гелери⁹. «Вона також пише мені листи, моя солодка Кася, – всміхнено продовжує дротяр. – Але, на жаль, я не можу їх прочитати. Інші мужчини в Чернівцях також не можуть їх читати!»

«Чому ж бо?» – питаю я здивовано.

«Хе, та тому що листи написані американською мовою, втямив?»

«А як ти спілкуєшся зі своєю нареченою в Америці? Вона, я так підозрюю, звісно ж, не може прочитати європейського листа?»

«Якщо я хочу надіслати дружині якесь повідомлення, то все просто – я телеграфую. Дроту маю доволі, це ж основне в телеграфуванні: йду туди, де ростуть “лози” (вербові насадження на Пруті), прив’язую дріт до куца і телеграфую донесхочу!»

«Не второпаю, тож як твоя наречена тобі відповідає, якщо ти не можеш читати листи американською?»

«Так, моїй нареченій телеграфування дається в рази складніше, – з сумом проказує дротяр. – Річ у тому, що між нами багато-багато води. Люди звать це морем».

---

7 Каструля.

8 Буковинський вигук, який означає переляк, розпач.

9 1 крона = 100 гелерів, гелер прирівнювався до 1/2 крейцера.

Мені ж бо довелося дивуватися наївності старого дротяра, якою він присмачував усі свої нечувані історії. Рідко усмішка заблукає десь навколо рота, обрамленого волохатими вусами – геть серйозно й гідно докладає весь свій розумовий мотлох. Тепер я хочу побалакати на його улюблену тему – війну.

«Ви ж також брали участь у битвах, діду?»

«Ой, ні-ні! Я сам хочу повірити в це! Я воював на боці росіян проти австрійців!» Він відкидає своє манто і велично демонструє австрійську медаль, яка прикрашає його груди з правого боку!

«Як? Ви ж казали, що воювали на російському боці». – «Це було так, – таємниче шепотів мені дротяр. – Спочатку я бився під російським прапором, але потім опинився на австрійському боці. Тому я отримав австрійську медаль, замість російської. Ваша ласка, не зрадьте мене, пане!» – Він супроводжує мене сумним поглядом, і в його очах запалюється шанобливість до мене, тому що я взяв цю таємницю під свою відповідальність.

«Не дочекаєшся! – вигукнув я суворо. – Історію про Вас я пушу у світ!» Тривалий час «русофільський» дротяр дивився на мене мовчки. Проте тоді він, мабуть, здався своїй долі й безпорадно мовив:

«Щодо мене, то Ви надрукуйте-таки в газету. Люди Клокучки не можуть читати газету, а в місті Чернівці ніхто мене не знає й поготів, тому що я не можу вирватися з лап страху перед справжніми дротярами!»

Так і сталося, що я оприлюднив історію дротяра з Клокучки в газеті...

II. «Пані професорова»

Коли вона опинилася в нашому будинку в ролі квартирантки, я не мав жодного уявлення, що це за «геній» жіночої статі, кремезної статури та неординарної зовнішності святкував входини. Ще два дні ім'я нової квартирантки було покрите мороком невідомості. Рано-вранці вона вже залишала помешкання і поверталася тільки пізно ввечері, чим і були викликані мої припущення щодо її «іншотипної» діяльності.

І мої припущення підтвердилися, коли вона прийшла, щоби заповнити обов'язкову реєстраційну форму: Корнелія Х., прачка, неодружена, сорок дев'ять років.

Хто опише мій подив, коли в той самий день жінка-служниця запиталася про «пані професорову», яка переїхала сюди два дні тому.

«Професорова тут не живе!» – пояснив я жінці.

«Але я впевнена, що вона мешкає тут у Вас, про це мені вчора сказала вона сама – Корнелиха».

«Тут живе Корнелія, – зауважив я, – але вона прачка».

«Я її і маю на увазі. Передайте їй, будь ласка, що вона му-сить прийти до резиденції архієпископа завтра!» – Вона сказала і поспішила геть, однак я весь день іще ламав собі голову, що це за обставини з «пані професорова», яка самотня і працює прачкою...

«Доброго вечора, пані професорова! – наважився я привітатися із загадковою квартиранткою, коли та з'явилася у дверях, тримаючи дзбанок із помиями. – На завтра Вас запросили у резиденцію!»

Зморшкувате обличчя прачки підбадьорилося через комплімент, який я їй зробив, і я набрався сміливості дізнатися причину професорської таємниці.

«Ваш чоловік уже, мабуть, давно помер?» – випалив я, ризикуючи виглядати смішно в її очах, оскільки знав, що вона, відповідно до записів у реєстраційній анкеті, була самотньою. На мій великий подив «стара діва» навіть не помстилася за такий напад на неї.

«Макабунд іще не помер, – вигукнула вона сердито, – проте скоро він отримає удар, якщо не відповідь сповна! Так, так – Бог справедливий і добрий!»

«Отже, розлучилися», – подумав я і, незважаючи на жорстоке маленьке слово «самотня», продовжив свою справу.

«Чому ви тоді одружувалися з таким поганим чоловіком, що тепер бажаєте йому смерті?»

«Одружувалася? – скрикнула вона єхидно. – Де там! Він, лайдака, мав одружитися на мені, проте не зробив цього. Тому так вийшло, що мені кажуть “пані професорова”. Чи я не маю права так називатися, якщо він обіцяв узяти мене під вінець? А?»

От де собака зарита! Ще тоді, коли він хотів одружитися на ній, вона вже домальовувала собі статус професорової.

І тепер я дізнався її велику історію страждань. Я повинен зізнатися, що, на мій превеликий жаль, я нерідко шкодував про свою жагу пізнання: адже з дня на день я мав слухати інтимні розповіді нещасної «пані професорової», якими вона щедро пригощала з монотонною наполегливістю й неймовірною красномовністю.

Вона його «утримувала». Він був вихованцем педагогічного училища – «петергог», як вона висловлювалася, і вони підтримували своє близьке знайомство незвичним способом – черз прання білизни.

Стати «пані професоровою» завжди було її найзаповітнішим бажанням, і тепер це був найвдаліший момент реалізувати власну мрію. Вона запропонувала молодому вихованцеві зняти квартиру в неї, спершу на ніч, а з часом на постійній основі, без будь-якої винагороди, звичайно. У хвилину слабкості він, будучи напідпитку, пообіцяв, що одружиться на ній, щоби віддячити за її люб'язну пожертву. В той час вихованцеві було 17, а їй 40, і, незважаючи на цю різницю у віці, вона йому повірила, та, покладаючись на його вірність, негайно замовила в одній із чернівецьких

крамниць жіночого одягу весільну сукню з блідо-блакитного шовку. Вона вже була в передчутті майбутнього суспільного становища і відтепер звеліла називати себе «пані професорова».

Але все сталося не так, як гадалося. Після того, як її ймовірний чоловік успішно закінчив навчання на математичному факультеті, якогось погожого дня він вирушив в одну з частин Буковини, щоб обійняти посаду вчителя-сумісника.

Та «зраджена наречена» не була схильною «змити» цю мерзенну зраду зі свого життя: вона хотіла зробити все можливе, щоби стати «пані професоровою». Її візит до провінційного шкільного інспектора, який мав би повернути до шлюбу невірного, став її програмою дня, й окрім того, як сама ж запевняла, вона чотири рази писала міністрові освіти – навіть навідувала «самого» Франця у Відні, в чому я (звісно, подумки) сумнівався.

Тепер різні консультанти радили їй розпочати процес, і до того, як я з нею познайомився, розпочалася своєрідна боротьба за професора.

«Так, так, це, мабуть, найкраще – подати на людину позов до суду», – казала вона мені.

Літня Корнелія пишалася своїм судовим процесом. Усі Чернівці мали говорити про цей сенсаційний випадок, адже, як немолода сусідка запевнила мене з таємничим виразом обличчя, за її справи взялися три знамениті юристи, яких вона запросила з Відня для цього небувалого судового процесу.

Весільна блідо-блакитна шовкова сукня, зшита в одному з найкращих чернівецьких модних butikів, усе ще висіла в блаґенькій шафі без діла. «Пані професорова» не поклала надію її вдягнути.

Як мені з жалем розповідала «пані професорова», «утримання» нареченого потребувало великих грошей і зробило з неї жембранку. Щоби виправити своє жалюгідне становище, «пані професорова» вдалася до всіх можливих засобів, чим проявила свою дивовижну багатосторонність.

Цілими днями вона прислужувала у високоповажних панів, а два дні на тиждень були зарезервованими для прання. Деякий час вона навіть керувала гешефтом із надання послуг прибирання і може навіть повідомити про важливу подію, яка сталася в ті

часи. Оскільки розпочала вона свою нову справу без особливої офіційної згоди, одного дня поліція заборонила їй нею займатися. Будучи неледачою, вона миттєво телеграфувала до міністра у Відень, який, із огляду на її жалюгідне становище, негайно прибув експреспотягом у Чернівці, щоби розпорядитися про повернення її конфіскованого приладдя...

«Так, набагато розумніше відразу звернутися до “голови” – тоді одразу все вирішиш!» – повчала мене «пані професорова» з важливим виразом обличчя.

Увечері вона «кидала карти». Її клієнтами в цій галузі були переважно жінки з передмістя, які приходили за порадою, коли їхні кури пропадали, і вони тваринами винагороджували успішне мистецтво передбачення.

«Коли ще жила наша благочестива імператриця, – розказувала вона мені найпереконливішим тоном, – у мене були гарні часи. На Різдво, Новий рік і Великдень я відправляла вітальні листівки високоповажній пані і щоразу на свій превеликий подив отримувала грошовий переказ на 20-40 гульденів. Але тепер геть інші часи...»

Однак таку пристрасть до вітань «пані професорової» відкрили для себе у Чернівцях двоє високопоставлених особистостей, тому щороку під час новорічних свят пані Корнелія з'являлася в апартаментах пана президента краю і пана архієпископа, щоб отримати в обмін на свої привітання дзвінкі монети. Одного разу вона забула привітати архієпископа у призначений термін. Цей матеріальний збиток «пані професорова» ніяк не може забути – вона ніколи не втомлюється поскаржитися на своє глибоке горе...

Вона також «начиняла» гусей і робила паперові квіти – переважно по неділях і святкових днях, – які потім продавали на «Мельпляц» (сьогодні – площа Філармонії). Однак, що вкрай пройняло «пані професорову», так це нестача «квартиранта».

«Відтоді як мій Віктор покинув мене, я не можу знайти квартиранта! – побивалася вона. – Ніхто не хоче жити зі мною. Зі страху перед весіллям», – додала з природною відвертістю сорокадев'ятилітня жінка.

Гандзя і Кока були дивними квартирантками «пані професорової». Однак їх у жодному разі не можна плутати з жінками,

котрі знімають кімнату в основного власника. Ні, це були просто двоє невинних курок, які в кімнаті «пані професорової» мрійливо проживали своє життя і відкладали яйця в ліжко старої діви. Влітку вона віддавала курок своїм родичам у село, нібито тому, що «її діти» теж мали бути в компанії.

Розпочався день, багатий на події, – день, який багато обіцяв «пані професоровій».

«Тепер він повинен женитися на мені», – запевняла вона себе перед важливим походом у суд. Але раділа вона передчасно...

«Тільки подумайте, я програла суд!» – цим жахливим результатом через декілька годин здивувала мене «наречена, якій потрібен був професор».

«Високий суд постановив, що він був неповнолітнім, коли робив мені пропозицію. Тепер, мабуть, він ніколи не одружиться на мені!» – відчайдушно зітхнула сорокадев'ятилітня наречена.

«А троє юристів із Відня?» – сором'язливо наважився запитати я.

«Це якраз і біда! – горювала безнадійна діва. – Юристи не з'явилися у призначений час, імовірно, вони запізнилися на поїзд. Боже-Боже! Чому ж я не замовила для них окремий експрес! Я мала виграти цей суд із допомогою трьох віденських юристів...»

Тоді я почув від неї те, що мало для неї, напевно, найбільше значення.

«Ви знаєте, що кажуть люди? Мій Віктор склав іспит на звання учителя і тепер одружується з іншою! Я ніколи цього не допущу. На площі Ринок я нападла на його наречену. Я повириваю їй усе волосся, коли та купуватиме м'ясо!»

«А якщо вона купуватиме молоко?..» – дозволив я собі зауважити, проте розлючена «пані професорова» проігнорувала мій іронічний натяк.

«А тепер я можу подати на апеляцію і хочу це зробити! Він повинен сповна заплатити мені за все, що я витратила на нього протягом чотирьох років. Я чітко записувала все, що купувала для нього: кожна дюжина пакетиків, кожна упаковка сірників записані в моїй книзі витрат!»

Попри це їй не покидала надія на примусове підкорення серця професора. Можливо, цей другий скандальний процес був би

доволі ефективним для того, щоби зтягнути зрадника буксиром у гавань шлюбу...

Другий судовий процес був для «пані професорової» вда-лішим: відповідача, за вироком суду, змусили заплатити суму, яку назвала позивачка. Проте «свого» Віктора вона так і не змогла отримати...

Та я переконався, що у неї вже не було жодних претензій щодо шлюбу, лише тоді, коли вона одного разу невпевнено підійшла до мене з таким питанням: «Недорого продам блідо-блакитну шовкову весільну сукню. Можливо, Ви знаєте жінку з Чернівців, яка купила б її?»

III. «Суботник»

(Homo fiacrosus Czernoviciensis)
Дослідження кучерів фіакерів

«Прошу мене замельдувати!»

Цим стереотипним щотижневим бажанням Чернівецький «суботник» проголошує, або, як він каже чиновникам (однак переконаний, що це витончена німецька манера) «мельдує» своє швидкоплинне буття. Для більшості чернівчан ця діяльність під назвою «суботник» звучала якось дивно й екзотично, але ж цьому містові не вистачало чогось незвичного.

Несвідомо та не турбуючись про дилетанта на козлах, чернівецькі пасажири фіакрів уже не раз їздили зі «суботником», навіть якщо це була єдина субота, під час якої вони задовольняли власні потреби в поїздках під ґрунтовним керівництвом «суботника». Як часто втомлений подорожами прибулець довіряв «суботникові», який під'їжджав до нього на залізничному вокзалі, мету своїх бажань із абсолютним переконанням, що невдовзі зможе відпустити «заїждженого» прислужника на довгоочікувану сіесту.

«Підвезіть мене до Берегової вулиці! – каже втомлений пасажир і додає – Знаєте, де це?»

«Суботник» усміхається до нього трохи провокативно: «Звідки мені знати?!»

І після тривалої нелегкої поїздки, впродовж якої наш пасажир мимоволі опинявся в обіймах сну, він раптом відчуває, що «суботник» грубо трусить його за плече: «Пане, я мав би вже бути на місці, але ж я не бачу тут будинків!»

Чоловік сонливо протирає очі та починає роззиратися. «Суботник» має рацію – тут немає ні будиночка.

«Але де ж ми? – люто горланить пасажир, аж раптом до його вуха лунає підозріле журчання. Він уважніше придивляється і бачить, що опинився на березі Пруту. – О жах!»

«Суботник» точно хоч раз чув про те, що до берега має бути приналежною річка і, маючи сліпу довіру до своєї шкільної освіти, транспортував туди свого бідного, буквально колесованого пасажир, адже він у такий комбінаторний спосіб розтлумачив собі назву цієї вулиці – «Берегова».

Або коли жадлива справа про перевищення ціни перевізників потрапила на обговорення до суду міського комісаріату, – це також стосувалося «суботника», котрий на власний розсуд установив такі високі тарифи на проїзд. Якщо колись фіакр потрапляв у вперту колізію з «електричним» або ж нещасна дитина потрапляла під колеса парокінного екіпажа, тоді також можна було припускати, що відповідальним керманичем був не хто інший, як «суботник». Чернівецький «суботник» був таким собі невдахою на терені здійснення фіакрського ремесла.

«Суботник» отримав своє ім'я від передостаннього дня тижня – суботи. У суботу, коли більшість місцевих власників фіакрів мають необхідний для них відпочинок, наш «суботник» побачив світ і в подальшому, підміняючи власника цього бізнесу впродовж одного дня, зробив для себе роботу в цей день закономірністю.

В інші дні тижня «суботник» ходить у своїх різних справах: надає послуги носія, займається ремеслом лісоруба, а в понеділок виступає в ролі пристрасного випасника свиней. Але коли наближається вечірня година п'ятниці, він покидає напризволяще всі свої справи, тоді можна побачити невеличку армію таких «суботніх» людей, які, щоби заробити на хліб насущний, вирушають паломницькою ходою від передмістя до площі Ринок, де власники фіакрів улаштовують сувору «муштру», після чого хода цих обранців спрямована до будівлі магістрату для облоги дверей поліцейського відділення, де і відбувається «мельдування».

Ті «суботники», що залишилися на площі Ринок, не повністю втрачені. Усі вони терпляче чекали в резерві, поки з одним чи іншим їхнім товаришем не трапиться нещастя, і тому

Кінець безкоштовного уривку.
Щоби читати далі, придбайте,
будь ласка, повну версію
книги.

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ